

Metody, strategie a nástroje vedoucí ke zdokonalení čtenářské gramotnosti

Tematická rešerše z Pedagogické bibliografické databáze

Plné texty článků lze objednat na adrese studovna@npmk

1.

Authentic Reading, Writing, and Discussion : an Exploratory Study of a Pen Pal Project [Autentické čtení, psaní a diskuse : výzkumná studie zaměřená na projekt Pen Pal] / Linda B. Gambrell, Leah Calvert, Jacquelynn A. Malloy, Brent Igo -- eng -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Elementary school journal -- ISSN 0013-5984 -- Roč. 112, č. 2 (2011/2012), s. [234]-258.

Představení projektu Pen Pal, který se zaměřuje na rozvoj skutečné gramotnosti pomocí četby knih, korespondence dětí s dospělými přáteli a účasti dětí v diskusích o přečtených knihách. Americký výzkum mezi žáky 3. - 5. ročníků se soustředil na hodnocení používaných metod a úloh z hlediska jejich autentičnosti a podpory motivace k četbě.

čtení ; psaní ; porozumění textu ; dovednost ; rozvíjení schopností ; diskuse ; školní korespondence ; motivace ; čtenářství ; základní škola ; první stupeň ; vzdělávací projekt ; pedagogický výzkum ; Spojené státy americké ; ročník 3-5

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/371862>

2.

Čitateľské portfólio ako osvedčený nástroj rozvíjania čitateľskej gramotnosti v anglickom jazyku na ZŠ a SŠ : osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe - výťah [Reader's portfolio as a proved tool for developing reading literacy in English language at lower and upper secondary schools] / Miroslav Kočiš -- slo -- Obsahuje bibliografické odkazy: 3

In: Pedagogické rozhľady : odborný-metodický časopis -- ISSN 1335-0404 -- Roč. 24, č. 3 (2015), s. 9-13.

Prínosy a možné problémy spojené s využívaním čtenářského portfolia ve výuce angličtiny na druhém stupni základní školy a na střední škole. Na základě vlastních zkušeností z výuky autor předkládá možnosti, jak zvýšit motivaci k

četbě cizojazyčných textů, zlepšovat porozumění čtenému textu a rozvíjet schopnost analýzy a aplikace různých typů textů a představuje způsob zpětné vazby ve formě dotazníku zjišťujícího postoje žáků ke smyslu a účelnosti portfolia.

portfolio ; čtenářství ; angličtina ; základní škola ; druhý stupeň ; střední škola ; motivace ; čtení ; text ; cizí jazyk ; porozumění textu ; dotazník ; postoj žáka

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/447745>

3.

Čtenářská pregramotnost v předškolním věku [Reading literacy at pre-school age] / Pavla Petru-Kicková -- cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 120, č. 10 (2017), s. 22.

V rámci projektu, který proběhl na začátku roku 2017, odpovídaly děti z mateřské školy ve věku 5 až 6 let na jednoduché otázky týkající se literárního povědomí. Výstupem z projektu je odpověď na otázku, jakým způsobem mohou mateřinky pomáhat s rozvojem čtenářské gramotnosti u malých dětí. Prostřednictvím plánované, cílevědomé a soustavné literární činnosti v MŠ probouzí u dětí zájem o literaturu.

mateřská škola ; předškolní výchova ; předškolní dítě ; literatura pro děti a mládež ; porozumění textu ; výchovné působení ; čtenářství ; Česko

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/457702>

4.

Čtenářské dílny pomáhají žákům vyjadřovat vlastní myšlenky [Readers' workshops help pupils express their own ideas] / Romana Slaninová -- cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 25, č. 2 (2017), s. 5.

Zkušenosti Základní školy a mateřské školy Palachova v Brandýse nad Labem se zapojením do projektu Čtenářské dílny. Struktura činností v hodině čtenářské dílny: stanovení tématu hodiny, vysvětlení tématu na ukázce, samostatné čtení, zápisy do čtenářského deníku, diskuse o tom, jak děti porozuměly textu a jak se v textu projevovalo téma hodiny. Další činností je vlastní tvorba Třídní knihy

pohádek. Význam podpory rodiny a spolupráce s místní knihovnou. Přínos projektu: děti najdou cestu ke knize a rozvíjejí řadu dovedností uplatnitelných v jiných předmětech i v životě, např. diskutovat a vyjadřovat své vlastní myšlenky.

tvůrčí dílna ; čtenářství ; čtení ; porozumění textu ; výchovné působení ; rozvíjení schopností ; vyjadřování ; základní škola ; spolupráce ; knihovna ; projekt ; tvůrčí psaní ; pohádka

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/454911>

5.

Čtení dětem v rodině : výzkum důvodů, parametrů a praktik [Reading to children in the family : an investigation of reasons, parameters and practices] / Peter Gavora -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Pedagogická orientace : vědecký časopis České pedagogické společnosti -- ISSN 1211-4669 -- Roč. 28, č. 1 (2018), s. 25-45.

Cílem empirické studie bylo zjistit důvody, proč rodiče dětem čtou, frekvenční parametry čtení a čtenářské praktiky rodičů a dětí. Dotazováno bylo 240 rodičů, jejichž děti navštěvovaly mateřskou školu. Většina rodičů začala číst dětem před druhým rokem věku dítěte. Děti ve velké většině vlastnily doma 30 a více knih. Ve studii bylo nahlíženo na dítě z hlediska aktérství. Děti z výzkumného souboru projevovaly o čtení velký zájem, chovaly se proaktivně, produkovaly vlastní verze příběhů a své rodiče při čtení monitorovaly.

čtenářství ; čtení ; hlasité čtení ; porozumění textu ; rodinná výchova ; rodiče ; dítě ; batole ; předškolní věk ; mateřská škola ; kniha ; pedagogický výzkum ; empirický výzkum ; zájem ; aktivita ; studie ; vypravěč ; pregramotnost ; předčítání

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/469925>

6.

Čtením k rozeznání mediální manipulace [Reading helps recognize media manipulation] / Romana Slaninová -- cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 26, č. 31 (2018), s. 5.

<https://www.kellnerfoundation.cz/pomahame-skolam-k-uspechu>

Informace o čtenářském projektu Pomáháme školám k úspěchu, který navazuje na dlouholetý projekt Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Rozvíjení prožitkového čtenářství prostřednictvím čtenářských dílen, s kterými je možné začít již od 1. třídy ZŠ. Ideální je spojení s dílnou psaní. Děti, které píšou vlastní texty, lépe rozumějí tomu, co čtou od jiných autorů. A naopak četba cizích textů pomáhá dětem v lepším písemném i ústním vyjadřování. Velký význam má čtení i v ostatních naukových předmětech, které pomáhá rozvíjet nejen čtenářskou gramotnost, ale i kritickou práci s texty.

čtení ; tiché čtení ; práce s textem ; porozumění textu ; psaní ; písemný projev ; mediální výchova ; pedagogika zážitku ; tvůrčí dílna ; základní škola ; ústní projev

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/471097>

7.

Förderung des Leseverständnisses in Lerntandems und in Kleingruppen: Ergebnisse einer Trainingsstudie zu Methoden des reziproken Lehrens

[Podpora porozumění čtení v učebním tandemu a v malých skupinách. Výsledky tréninkové studie metody recipročního učení] / Nadine Spörer, Joachim C. Brunstein, Katrin Arbeiter -- ger -- Obsahuje bibliografické odkazy: 26

In: Psychologie in Erziehung und Unterricht -- ISSN 0342-183X [DE] -- Roč. 54, č. 4 (2007), s. 298-313.

Studie zkoumá, jak je podporováno porozumění čtení žáků 6. ročníku pomocí recipročního (vzájemného) učení. Žáci se učili buď v tandemu nebo v malých skupinách (5 žáků) a vzájemně si sdělovali učební strategie a metody k porozumění čteného textu a jeho reprodukci. Tři ze strategií učení (shrnutí, otázky a objasňování) vykazovaly významný efekt tréninku na pochopení čteného textu.

učení ve skupině ; vzájemné učení mezi vrstevníky ; čtení ; porozumění textu ; základní škola ; ročník 6

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/211413>

8.

Increasing Word Recognition with Racially Diverse Second-Grade Students Using Fluency-Oriented Reading Approaches [Zlepšení rozpoznávání slov u rasově různorodých žáků druhého ročníku základní školy využívající přístupy metod plynulosti čtení] / Franklin Dickerson Turner -- eng -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Journal of educational research : official organ of The Educational Research Association -- ISSN 0022-0671 -- Roč. 105, č. 4 (2012), s. [264]-276.

Autor se zabývá otázkou efektivity výukové metody čtení s využitím dvou programů orientovaných na plynulost čtení u vzorku etnicky a rasově odlišných žáků druhého ročníku základní školy (142 žáků z devíti tříd). První metoda (Fluency-Oriented Reading Instruction) spočívá v opakovaném konstruktivním čtení jednoho textu zaměřeného na plynulost četby v průběhu jednoho vyučovacího týdne. Druhá metoda (Wide-Reading Instruction) spočívá ve čtení tří textů opakujících se během vyučovacího týdne. Žáci opakují stejný text tak dlouho, dokud četba není plynulá (20-30 týdnů). Výsledky ukazují, že obě metody jsou efektivní a zvyšují plynulost čtení a porozumění textu. Podrobné výsledky v tabulkách.

základní škola ; výuka ; čtení ; text ; porozumění textu ; hlasité čtení ; technika čtení ; vyučovací metoda ; etnická menšina ; rasa ; opakování ; Spojené státy americké ; ročník 2 ; plynulost čtení

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/406259>

9.

Jedna škola čte jednu knihu [One school reads one book] / Václav Fiala -- cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 121, č. 35 (2018), s. 21.

Upadající zájem dětí o četbu a pokles čtenářské gramotnosti inspiroval autory projektu Jedna škola čte jednu knihu, který vznikl v USA. Principem projektu je, že celá škola čte jednu knihu a pracuje s ní v různých předmětech. Zapojeni jsou rodiče i široká veřejnost. Nejobtížnější je vybrat knihu, která by zaujala děti na prvním i druhém stupni. Čtení kapitol provázely různé aktivity a soutěže. Cílem projektu nebyla pouze podpora čtenářské gramotnosti, ale také spolupráce dětí, upevnění vztahů mezi dětmi různých ročníků.

projekt ; základní škola ; první stupeň ; druhý stupeň ; čtení ; čtenářství ; porozumění textu ; práce s textem ; dítě ; rodiče ; škola ; spolupráce ; vztahy mezi vrstevníky ; vyučovací předmět ; pomoc ; činnost ; soutěžení ; selekce ; Spojené státy americké ; Česko ; čtenářská gramotnost

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/470874>

10.

Mluvit stříbro, o knihách zlato [Speaking is silver, speaking about books is golden] / Eva Perglerová -- cze

In: Literární noviny : týdeník pro kulturu a politiku -- ISSN 1210-0021 -- Roč. 19, č. 4 (2008), s. A, C přílohy Školní noviny.

První jazyková základní škola v Praze 4 <http://www.horackova.cz>

Autorka představuje jednu z aktivit projektu Rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy, kterou používají v literární výchově na První jazykové základní škole v Praze 4, tj. mluvní cvičení. Popisuje, jak tato činnost výrazně podporuje čtenářskou dovednost žáka, který je brzy schopen o přečtené knize mluvit, text zhodnotit a svým vyjádřením upoutat pozornost spolužáků. Uvádí příklad kritérií úspěšnosti mluvních cvičení, která žáci v hodinách literatury používají.

literární výchova ; literatura ; ústní projev ; práce s textem ; porozumění textu ; čtenářství ; hodnotící kritérium ; základní škola ; druhý stupeň ; vzdělávací projekt ; Rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy

<http://katalog.npmk.cz/documents/212074>

11.

Nový celorepublikový projekt Čtení a psaní s porozuměním míří do škol

[New national project Reading and Writing Comprehension is approaching schools] / Alena Tučimová -- cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 18, č. 1 (2010), s. 7.

Představení projektu, jehož realizátorem je vzdělávací agentura Tvořivá škola a cílem rozvoj komunikačních dovedností dětí včetně čtení a psaní. Hlavní aktivity připravené v rámci projektu: metodické kurzy pro učitele základních škol, založení vzorových tříd v partnerských školách projektu, vydávání

metodických publikací, pracovních listů a pomůcek. Metodika čtení a psaní s porozuměním v konceptu Tvořivé školy. Komunikační výchova. Bezplatnost kurzů pro učitele.

čtení ; psaní ; porozumění ; porozumění textu ; rozvíjení schopností ; komunikační schopnost ; vzdělávací projekt ; další vzdělávání učitelů ; metodická příručka ; metodika ; základní škola ; Čtení a psaní s porozuměním

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/270099>

12.

Nový webový portál pro učitele www.ctenarska-gramotnost.cz [New web portal for teachers www.ctenarska-gramotnost.cz] / Tereza Srpová ; [Autor interview] Radek Sárközi -- cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 114, č. 3 (2011), s. 23-24.

Občanské sdružení Abeceda vytvořilo pro učitele mimopražských základních škol webový portál, který jim zprostředkuje zahraniční zkušenosti s rozvojem čtenářské gramotnosti. Dále jim nabídne konkrétní tipy do výuky a umožní jim na portálu publikovat vlastní zkušenosti ověřené v praxi. Portál obsahuje již více než 100 článků na téma čtenářství, mediální výchova, tvůrčí psaní, projektová výuka a čtenářská gramotnost. Rozhovor se správkyní nového učitel'ského webu přináší další, podrobnější informace.

učitel ; základní škola ; výuka ; příprava na vyučování ; čtení ; čtenářství ; práce s textem ; porozumění textu ; zkušenost ; spolupráce ; zahraničí ; webová stránka ; portál ; informační služby ; poradenská služba ; regionální školství ; Abeceda (sdružení) ; školský portál

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/307590>

13.

„Pečlivé čtení“ věcných textů na prvním stupni [Careful reading of factual texts in elementary school] / Douglas Fisher, Nancy Freyová -- cze

In: Kritická gramotnost -- ISSN 2464-6318 -- Roč. 3, č. 4 (2017), s. 39-43.

Děti mladšího školního věku nemají mnoho příležitostí k seznámení se s věcnými texty. Díky nim si budují obsahové znalosti, které pomohou pochopit chod světa a také porozumět textům. Pečlivé čtení je definováno jako pozorné a na cíl zaměřené opakované čtení. Autorky článku se věnují rozdílům v pečlivém čtení na prvním a druhém stupni ZŠ (výběr textu, první čtení, psaní poznámek, opakované čtení, diskuse a reakce na četbu textu).

čtení ; čtenářství ; porozumění textu ; základní škola ; druhý stupeň ; první stupeň ; diskuse ; Česko ; čtení s porozuměním ; pečlivé čtení ; věcná literatura ; poznámky ; opakované čtení

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/464627>

14.

Progresivní metody práce s textem [Progressive methods of work with text] / Jana Bednářová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy: 8

In: Nová čeština doma a ve světě -- ISSN 1805-367X -- Roč. 2015, č. 2 (2015), s. 99-111.

Výsledky výzkumného šetření realizovaného ve dvou paralelních třídách základních škol, při kterém byly porovnávány výsledky rozvoje čtenářských kompetencí, tj. porozumění textu, práce s informacemi a posuzování textu, u žáků druhého ročníku základní školy. První třída pracovala metodou RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení), druhá tradičním způsobem.

práce s textem ; rozvíjení schopností ; porozumění textu ; práce s informacemi ; myšlení ; kritičnost ; komparace ; vyučovací metoda ; první stupeň ; základní škola ; pedagogický výzkum

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/454090>

15.

Předčítáte? Předčítáme [Do you read aloud? We do] / Ondřej Hausenblas -- cze

In: Kritické listy : čtvrtletník pro čtenářskou gramotnost a kritické myšlení ve školách -- ISSN 1214-5823 -- Roč. 2011, č. 43 (2011), s. 12-14.

Péče o souvislé a věcné vyjadřování dětí. Návrh dvou školních strategií: jednak stálá péče o běžné projevy ve veškeré školní výuce, jednak předčítání. Zásady pro žáky i učitele při veřejných promluvách ve třídě. Jestliže publikum (žáci) naslouchá, má učitel zpětnou vazbu, která povzbuzuje. Příprava studentů učitelství k výraznému předčítání. Výrazným čtením pro kruh posluchačů se děti učí předčítat i číst, rozumět čtenému a podávat své porozumění druhým.

čtení ; hlasité čtení ; jazyková výuka ; technika čtení ; porozumění textu ; student učitelství ; pedagogická praxe ; základní škola ; předčítání

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/347523>

16.

Rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti detí / [Developing pre-reading literacy of children] / Milena Lipnická -- slo -- Obsahuje bibliografické odkazy: 6

In: Predškolská výchova -- ISSN 0032-7220 -- Roč. 71, č. 6 (júl-august 16/17) (2016/2017), s. 18-25.

Obsahem příspěvku je význam a proces rozvíjení předčtenářské gramotnosti dětí v preprimárním vzdělávání. Téma je zařazeno do slovenského Státního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v mateřských školách (2016) ve vzdělávací oblasti Jazyk a komunikace. Článek obsahuje metodické rady pro podporu zájmu dětí o čtení a psaní, podporu pro hraní si s písmenky, s abecedou, se svými jmény a příjmeními a příklady sladění metod rozvoje hovorové řeči s rozvojem řeči psané. Hlavním cílem je, aby dítě poznávalo, že čtení a psaní je nevyhnutelnou součástí sociálního a kulturního života a mělo k těmto činnostem pozitivní vztah.

mateřská škola ; předškolní dítě ; předškolní výchova ; počáteční vyučování ; čtení ; čtenářství ; porozumění textu ; rané čtení ; rané učení ; psaný jazyk ; obsah výuky ; obsah výchovy ; metodika ; zájem ; cíl výchovy ; výchovně vzdělávací cíle ; Slovensko

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/462965>

17.

Rozvoj čtenářské gramotnosti cílenými úlohami / [Development of reading literacy through targeted tasks] / Věra Vykoukalová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy: 9

In: Nová čeština doma a ve světě -- ISSN 1805-367X -- Roč. 2016, č. 1 (2016), s. 144-156.

Definice pojmu čtenářská gramotnost a vymezení jejích obsahových složek: vztah ke čtení, doslovné porozumění, vysuzování, metakognice, sdílení a aplikace. Metodologie a vybrané výsledky výzkumu zjišťujícího stav čtenářské gramotnosti u žáků 3. - 5. ročníků základní školy pomocí čtyř typů úloh zkoumajících doslovné porozumění, schopnost vysuzování a aplikace získaných poznatků do praxe. Praktická ukázka, jak rozvíjet čtenářskou gramotnost, a tipy, kde hledat inspiraci.

čtení ; porozumění textu ; dovednost ; usuzování ; práce s textem ; základní škola ; řešení úloh ; metodika ; výsledek výzkumu ; ročník 3-5

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/455386>

18.

Rozvoj čtenářských strategií u dětí v mateřské škole [Development of reading strategies for children in kindergarten] / Eva Rybářová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy: 16

In: Kritická gramotnost -- ISSN 2464-6318 -- Roč. 3, č. 4 (2017), s. 20-25.

Autorka článku se věnuje osvojování čtenářských dovedností u dětí předškolního věku. Zaměřuje se na základní strategie (hledání souvislostí, předvídání, usuzování, shrnování a vizualizaci). Na tyto strategie v období školní docházky mohou navazovat další strategie. V úvodu článku vysvětluje, jak strategie učit – pomocí scaffoldingu (metoda lešení) a modelování. Podstatná část článku se věnuje ukázkám z praxe a jejich rozboru.

mateřská škola ; porozumění textu ; rané čtení ; předškolní dítě ; předškolní výchova ; literatura pro děti a mládež ; usuzování ; učení ; ukázka ; praxe ; Česko ; strategie ; předvídání ; vizualizace ; shrnování ; souvislosti

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/463088>

19.

Tageszeitungen geben Impulse für einen lebensnahen Unterricht : Anregungen für eine fächerverbindende Projektarbeit [Noviny jako impulz pro vyučování s náměty ze života : návrhy na projekt kombinující vyučovací předměty] / Andrea Falk -- ger

In: Grundschulunterricht Mathematik -- ISSN 1865-4983 -- Roč. 65, č. 4 (November) (2018), s. 18-22.

Noviny se dají dětem představit jako médium, které není ani staromódní, ani nudné. Příklad vyučování, ve kterém žáci využívají denní tisk k rozvíjení čtenářských dovedností, k filtrování informací a k jejich porozumění, k vyhodnocení a k využití materiálu založeného na číselných datech. Článek uvádí příklad několikátýdenního projektu, kterého se účastní vydavatelé novin: část tiskových stran tvoří speciální texty pro školy, které s nimi při vyučování pracují a kombinují výuku ve vyučovacích předmětech němčina, věcné vyučování a matematika. Pro 2.-4. ročník ZŠ.

matematika ; němčina ; tisk ; dítě ; porozumění textu ; čtenářství ; rozvoj ; žák ; základní škola ; první stupeň ; číslo ; práce s textem ; vyučovací předmět ; škola ; výuka ; kritičnost ; informace ; věcné vyučování ; mezioborový přístup ; projekt ; mediální výchova ; ročník 2-4

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/470839>

20.

Učíme se navzájem, aneb, Jak se pokoušíme vyučovat čtenářské strategie [Trying to teach reading strategies] / Jana Šístková, Vlad'ka Sučková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy: 4

In: Komenský : odborný časopis pro učitele základní školy -- ISSN 0323-0449 -- Roč. 140, č. 1 (září 2015) (2015/2016), s. 41-45.

Metoda Učíme se navzájem, která u žáků rozvíjí vybrané čtenářské strategie (předvídání, vyjasňování, kladení otázek a shrnování), k nácviku porozumění textu ve 4. třídě ZŠ. Metoda je založena na tom, že se žáci navzájem učí. Čtenářské strategie a čtenářské dovednosti, jak strategie vyučovat. Čtyři kroky nezbytné pro porozumění textu. Zkušenosti s metodou vzájemného učení, jak začít a nácvik strategie, aktivity žáků. Kritéria pro dobře provedenou strategii, co dělá čtenář, který strategii zvládl.

literární výchova ; čtení ; čtenářství ; výuka ; práce s textem ; porozumění textu ;
rozvíjení schopností ; vyučovací metoda ; vzájemné učení mezi vrstevníky ;
základní škola ; ročník 4 ; čtenářská dovednost

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/449344>